

Лещук Г.В., к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва
Прикарпатський інститут ім. М. Грушевського
Міжрегіональної Академії управління персоналом

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ БЮДЖЕТНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Ефективність функціонування національної економіки ґрунтується на реалізуванні складних фінансово-економічних механізмів, в основі яких закладені процеси відтворення, що відповідно базуються на інвестиційній основі.

На законодавчому рівні бюджетні інвестиції узагальнюють як інвестиції, спрямовані на створення або відновлення основних фондів, джерелом яких є кошти Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим, інших місцевих бюджетів, власні та позичкові кошти державних підприємств, установ та організацій, або державні інвестиції - кошти державного та місцевих бюджетів.

В економічній літературі дефініція бюджетних інвестицій представлена як частина національного доходу у вигляді коштів державного бюджету та місцевих бюджетів, які вкладають в економіку для розвитку виробництва та соціальної сфери з метою забезпечення сталого економічного зростання. В умовах ринкової економіки основна частина державних інвестицій здійснюється у вигляді інвестиційних проектів, які мають адресну спрямованість [4].

Бюджетні інвестиції узагальнено класифікують на: інвестиції в бюджетний сектор; інвестиції в інфраструктуру; інвестиції для забезпечення соціального захисту; інвестиції в реальний сектор економіки; інвестиції соціального призначення.

Основна мета бюджетних інвестицій полягає в інвестиційному забезпеченні розвитку реального сектору економіки та соціальної сфери. Відповідно, передбачається інвестування коштів в формування такої системи надання суспільних послуг, яка б забезпечувала високий рівень соціально-економічного розвитку, підвищувала б матеріальний добробут населення, забезпечувала б розвиток матеріально-технічної бази соціальної сфери, а також активізувала б інвестиційні процеси та сприяла б економічному зростанню в країні [1].

Одним із методів державної підтримки реального сектору економіки є використання бюджетних коштів для здійснення заходів щодо розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в державі. Реалізація відповідних державних програм в реальному секторі економіки може здійснюватись через механізм здешевлення кредитів залучених як в іноземній, так і національній валюті, в тому числі іноземними фінансовими установами. Такий механізм передбачає надання державної підтримки інвестиційних проектів на умовах співфінансування. В такому випадку завдяки бюджетному інвестуванню держава фінансово підтримує реальний

сектор економіки, залишаючись при цьому власником майна та майнових прав придбаних за рахунок бюджетних ресурсів.

Оскільки обсяги бюджетного інвестування є обмеженими через відсутність реальних джерел фінансування, насамперед, визначаються пріоритетні напрямки реалізації інвестиційної політики.

Аналізуючи основні завдання бюджетної політики протягом 2011-2012 рр. слід відмітити, що основоположним є надання державних гарантій в обсязі не більш як 1 відсоток ВВП для реалізації виключно інвестиційних та інноваційних проектів, спрямованих, зокрема, на розвиток експортного потенціалу національної економіки; підвищення ефективності здійснення капітальних видатків та встановлення частки інвестиційних витрат зведеного бюджету на рівні не менш як 5 відсотків ВВП, а також удосконалення механізму їх розподілу і контролю за використанням. Інвестиційна активність протягом даного періоду підтримувалась шляхом поліпшення фінансового стану підприємств в умовах зміцнення банківської системи та проведення фіскальної політики, спрямованої на зниження податкового навантаження та створення умов для покращення інвестиційного клімату [2].

Однією із найбільших проблем в сфері бюджетного інвестування є його фінансове забезпечення. Саме через дефіцит бюджетних коштів значна частина інвестиційних проектів залишаються не профінансованими.

Досліджуючи динаміку інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування протягом 2007-2011 рр. слід відмітити наступні аспекти: 2007 р. – 188486 млн. грн.; 2008 р. – 233081 млн. грн.; 2009 р. – 151777 млн. грн.; 2010 р. – 150667 млн. грн.; 2011 р. – 209130 млн. грн. При цьому, обсяги номінального ВВП становили: 2007 р. – 720731 млн. грн.; 2008 р. – 948056 млн. грн.; 2009 р. – 91335 млн. грн.; 2010 р. – 1082569 млн. грн.; 2011 р. – 1314000 млн. грн. Аналіз структури джерел фінансування становив наступні дані:

– кошти державного бюджету: 2007 р. – 10458 млн. грн.; 2008 р. – 11576 млн. грн.; 2009 р. – 6687 млн. грн.; 2010 р. – 9479 млн. грн.; 2011 р. – 15599 млн. грн.;

– кошти місцевих бюджетів: 2007 р. – 7324 млн. грн.; 2008 р. – 9918 млн. грн.; 2009 р. – 4161 млн. грн.; 2010 р. – 4357 млн. грн.; 2011 р. – 6111 млн. грн.;

– власні кошти підприємств та організацій: 2007 р. – 106520 млн. грн.; 2008 р. – 132138 млн. грн.; 2009 р. – 96019 млн. грн.; 2010 р. – 83997 млн. грн.; 2011 р. – 112989 млн. грн.;

– кредити банків та інших позик: 2007 р. – 31182 млн. грн.; 2008 р. – 40451 млн. грн.; 2009 р. – 21581 млн. грн.; 2010 р. – 20611 млн. грн.; 2011 р. – 37436 млн. грн.;

– кошти іноземних інвесторів: 2007 р. – 6660 млн. грн.; 2008 р. – 7591 млн. грн.; 2009 р. – 6859 млн. грн.; 2010 р. – 3429 млн. грн.; 2011 р. – 6544 млн. грн. [3].

Таким чином, слід відмітити, наявність позитивних тенденцій у бюджетному інвестуванні за даний період, за винятком 2009 року – періоду фінансово-економічної кризи. В умовах сьогодення бюджетне інвестування зосереджене у таких формах, як: кошторисне бюджетне інвестування окремих державних програм та проектів; бюджетне кредитування юридичних осіб; субвенцій і субсидій фізичним і юридичним особам; бюджетних інвестицій у статутні капітали діючих або новостворюваних юридичних осіб; бюджетних позик державним позабюджетним фондам; міжбюджетних трансфертів тощо. Очевидно, що всі ці форми державного втручання в інвестиційну сферу визначаються економічними умовами, зі змінами яких змінюються як форми бюджетного фінансування, так і методи їх застосування.

Окрім цього, бюджетне інвестування характеризується специфічними формами надання бюджетних асигнувань та базується на відповідних принципах, а саме: отримання максимального ефекту від використання бюджетних ресурсів, що передбачає нормування відповідних затрат, а також мінімізацію державних витрат щодо отриманого результату; цільового характеру використання бюджетних ресурсів; поєднання власних, кредитних та бюджетних джерел; надання бюджетних коштів з урахуванням виконання виробничих та інших показників діяльності й з урахуванням фактичного використання раніше наданих ресурсів; безповоротності та безвідплатності основної частини бюджетних асигнувань [5].

Отже, пріоритетність бюджетного інвестування є достатньо вагомим чинником у загальноекономічному розвитку національної економіки, забезпеченні стабільності фінансування інвестиційних програм та проектів іноземними інвесторами, фінансово-кредитними інститутами та вітчизняними підприємствами.

Список літератури:

1. Кириленко О. П. Теорія і практика бюджетних інвестицій : [монографія] / О. П. Кириленко, Б. С. Малиняк. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 286 с.
2. Постанови Верховної ради України «Про основні напрями бюджетної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
3. Основні економічні показники України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : [навч. посіб.] / В. М. Гриньова, М. М. Новикова. – Х. : ІНЖЕК, 2004. – 756 с.

5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 472 с.